

רייצ'ל קורי: אור שלא כיפף

ב-16 במרץ 2003, בדרום רצועת עזה, רעדה האדמה תחת דחפור – ולפניו עמדה צעירה אמריקאית בת 23, לבושה אפוד בטיחות כתום, מגפון בידה, קולה מורם להגן על בית משפחה. שמה היה **רייצ'ל קורי**.

ביום ההוא היא עמדה לבדה בחול, אך לא ברוח. בלבה היו הילדים ששיחקה איתם, האמות שהאכילו אותה, המשפחות שהכניסו אותה לחייהן. היא האמינה שנוכחותה תעצור את המכונה. היא לא עצרה. כשהתקדמה, היא ריסקה את גופה. אך לא יכלה לרסק את מה שעבורו עמדה.

רייצ'ל קורי לא נהרגה רק ממשקל הדחפור. היא נהרגה ממשקל העוול – ומתה כשעמדה בדרכו.

היווצרותה של עדת ראיה

רייצ'ל אליין קורי נולדה ב-10 באפריל 1979 באולימפיה, וושינגטון – מקום של גשמים, יערות ומצפון פוליטי שקט. כבר בילדותה חשה רייצ'ל את נטל האחרים. היא שאלה שאלות גדולות מוקדם ולעיתים קרובות. בגיל עשר הכריזה שמטרתה היא „לסיים את הרעב בעולם”. היא לא גדלה ממנו – היא גדלה עמוק יותר לתוכו.

ב-The Evergreen State College למדה פיתוח גלובלי, ספרות ותיאוריה פוליטית. אך רייצ'ל רצתה יותר מתיאוריות. היא רצתה להתעמת עם העוול פנים אל פנים. כששמעה על סבל העם הפלסטיני תחת כיבוש צבאי – חיים של בתים הרוסים, גבולות אטומים וחלומות מנופצים – היא לא רק למדה את המשבר. היא הלכה.

ב-ינואר 2003 הגיעה רייצ'ל לעזה כחלק מ-תנועת הסולידריות הבינלאומית (ISM) – תנועה לא-אלימה בהנהגה פלסטינית שהזמינה פעילים בינלאומיים ללב השטחים הכבושים.

שם מצא לבה את עניינו. ועזה מצאה בת.

עזה: פעימות לב מצפונה

רייצ'ל לא רק צפתה בעזה – היא נכנסה לחייה. היא חיה בין אנשי רפיח, עיר מצולקת ממצור ואובדן. היא התארכה במשפחות פלסטיניות בבתיים שנשקפה להם הריסה. היא למדה ערבית, סייעה לילדים בשיעורי בית, חלקה לחם עם שכנים והלכה באותם רחובות מאובקים מוצלים בטנקים.

אנשי רפיח קיבלו אותה לא כאורחת, אלא כאחת משלהם. בכינוי אהבה קראו לה „ראשה”, והיא לא שמרה מרחק. היא ישבה באוהלי אבל. היא נשאה קניות לאמהות. היא עמדה עם חקלאים בשדות שנהרסו בדחפורים. נוכחותה לא הייתה סמלית – היא הייתה כנה.

במכתביה הביתה תיארה את העוול הבלתי נסבל – ואת השתיקה הבלתי נסבלת של העולם.

„אני עדת ראיה לרצח עם כרוני ומתמשך זה”, כתבה. „אני גם מגלה מידה של כוח ונדיבות שלא חשבתי שאפשרית.”

רייצ'ל הבינה ש-סולידריות אינה סיסמה – היא הקרבה. והיא הייתה מוכנה להקריב.

העמידה האחרונה: עדת ראייה שהפכה לנצחית

ב-16 במרץ 2003 עמדה רייצ'ל קורי לפני בית משפחת נסראללה ברפיח. היא חיה איתם, חלקה את שולחנם וישנה תחת גגם. באותו יום שלח צה"ל דחפור קטרפילר D9 להרוס את ביתם – כפי שעשה למאות אחרים בעזה. רייצ'ל התקדמה. היא לבשה אפוד כתום בוהק וצעקה במגפון, נראית לעין בשדה הפתוח.

המכונה התקדמה. היא לא עצרה. כשנסוגה, גופה של רייצ'ל שכב מתחתיה – מרוסק, חסר חיים, אך הפך לנצח למשהו בן אלמוות.

הרשויות הישראליות תפסו את שרידיה. מה שקרה אחר כך גרם לאלומות שנייה, שקטה יותר – הפעם למשפחתה. ללא כיבוד זכויותיהם או צערם, פקידים ישראליים ביצעו נתיחה שלאחר המוות בגופה של רייצ'ל ללא הסכמת המשפחה, לאחר מכן שרפו אותה והחזירו להוריה באולימפיה רק את אפרה.

אמה של רייצ'ל, סינדי קורי, העידה מאוחר יותר בבית משפט ישראלי ובראיונות בינלאומיים:

„מעולם לא התייעצו איתנו לגבי הנתיחה. אמרו לנו שהיא חייבת להתבצע לפני שחרור הגופה, אבל לא אמרו לנו מתי, איפה, על ידי מי, או שדרישותינו יתעלמו.“ — סינדי קורי, עדות בבית המשפט המחוזי בחיפה 2010 וראיון 2015

העלבון האחרון הזה, שבוצע ללא זהירות או הסכמה, נשאר פרק רודף בצער העוול של מותה. הוא שלל ממשפחתה אפילו את הזכות הבסיסית ביותר – לטפל בגופה של בתם בשלום, תפילה ונוכחות.

אך ב-עזה כובד רוחה ב-כבוד. שם רייצ'ל לא נקברה בשתיקה. היא הועלתה כ-שהידה, קדושה מעונה. בתרבות רפית, בעיני המשפחות שמתה להגנתן, היא הגיעה למעמד מוסרי הגבוה ביותר – לא באלומות, אלא ב-הקרבה להגנת החיים.

אנשי רפיח קיימו לווייה סמלית. הם עטפו את תמונתה בדגלי פלסטין, נשאו את זכרה ברחובות והזכירו את פסוקי הקוראן, שמהדהדים דרך המאות לכבוד אלה שמתים להגנת חפים מפשע:

„ואל תחשוב על אלה שנהרגו בדרך אללה כמתים. אדרבה, הם חיים אצל ריבונם, מתפרנסים, שמחים במה שאללה העניק להם מחדסו, ומבשרים לאלה [שיהיו קדושים מעונים] אחריהם שעדיין לא הצטרפו אליהם – שאין פחד עליהם, ולא יצטערו. הם מקבלים בשורות טובות של חסד מאללה ושפע ושאללה אינו מבזבז את שכר המאמינים.“ (סורת אלי עמרן 169:3-171, סחיה אינטרנשיונל)

למרות שרייצ'ל קורי לא הייתה מוסלמית, רוח השהאדה – אימוץ האמת עד המוות – הייתה חיה בה במלואה. קדושתה המעונה לא רק התקבלה על ידי אנשי עזה; היא קודשה. שמה הצטרף לרשימה הקדושה של אלה שנתנו חייהם למען צדק, כבוד ואחרים.

משפחה שלא תשכח

הוריה של רייצ'ל, קרייג וסינדי קורי, יכלו להסתגר בצער. במקום זאת, הם פנו החוצה במטרה. הם הקימו את קרן רייצ'ל קורי לשלום וצדק, לא כזיכרון לעבר אלא כ-מחויבות לעתיד.

הם עמדו מול בתי משפט, ממשלות ואוניברסיטאות – דורשים צדק לבתם ולעם שעמדה איתו. ב-2012 קבע בית משפט ישראלי שמותה היה „תאונה“, וזיכה את המדינה. אך משימתם של קרייג וסינדי מעולם לא התנדדה.

עד היום הם **מעורבים אישית בהגנת זכויות הפלסטינים**, מגבירים את קולות המושתקים, הולכים בדרכים שרייצ'ל הלכה בהן פעם, ומגלמים את האמת שמתה עבורה: שהצדק אינו שייך לאומה אחת, אמונה אחת או עם אחד – זה מורשת אוניברסלית.

בתם לא איבדה את חייה. היא **נתנה אותם**, בחופשיות.

האור שהשאירה מאחור

שמה של רייצ'ל קורי חי כעת בציורי קיר ברחבי עזה. בתי ספר נושאים את שמה. ילדים לומדים על האמריקאית שעמדה למענם כשמעטים עשו זאת. היא זכורה בשירים, סרטים ומשמרות. המחזה **שמי רייצ'ל קורי**, שנאסף ממכתביה ויומניה, ריגש קהלים ברחבי העולם עד דמעות.

אך מורשתה האמיתית **אינה באמנות או בזיכרון** – היא במצפון החי שהיא העירה באחרים. היא השראה לאלפים לשאול את תפקידיהם במערכות דיכוי, לעמוד בסולידריות עם הכבושים והעקורים, ולזכור ש-**אפילו אדם אחד**, מונחה על ידי אמת, יכול לעמוד מול חומת עוול.

בלבבות הפלסטינים נשארת רייצ'ל קורי לא סמל, אלא **אחות** – זו שאהבתה חצתה אוקיינוסים וקורבנה קשר אותה לדורות הצדיקים.

מסקנה: עדת הראיה שלא תושתק

עברו יותר מעשרים שנה, אך שמה של רייצ'ל קורי עדיין מהדהד – במחנות פליטים, בכיתות, בהפגנות ובתפילות. היא לא הייתה חיילת, דיפלומטית, פוליטיקאית. היא הייתה בן אדם – חסרת פחד, עקרונית ומלאת אהבה.

היא לא הגיעה לעזה לעצמה. היא הגיעה **עבורם**. והיא נשארה.

„כל מי שמציל נפש אחת“, מכריז הקוראן, „**כאילו הציל את כל האנושות**.“ (סורת אל-מאאדה 5:32)

רייצ'ל קורי ניסתה להציל רבים – לא באלימות, אלא בנוכחותה. היא לא הושתקה מפחד. היא לא נסוגה מול מנועי הדיכוי. ואף שגופה נשבר, עדותה נשארת שלמה.

רייצ'ל קורי לא הלכה.

היא **חיה** – בזיכרון, ברוח, בכל מעשה אומץ שממשיך אחריה. היא חיה אצל ריבונה, בין הקדושים המעונים, שמחה באור שהלכה אליו.

היא עמדה, נפלה וקמה – **לנצח**.

מקורות

- קורי, רייצ'ל. **Let Me Stand Alone: The Journals of Rachel Corrie**. בעריכת סינדי קורי וקרייג קורי. ניו יורק: W. W. Norton & Company, 2008.
- הקוראן הקדוש. תרגום סחיח אינטרנשיונל. ג'דה: Abul-Qasim Publishing House, 1997.
- תנועת הסולידריות הבינלאומית. „**זוכרים את רייצ'ל קורי**.“ הצהרות ועדויות עדי ראיה, 2003.
- Human Rights Watch. „**ישראל: חקרו את מותה של מפגינה אמריקאית**.“ הודעה לעיתונות. 17 במרץ 2003.

- אמנסטי אינטרנשיונל. „**ישראל/שטחים כבושים: יש לחקור את מותה של רייצ'ל קורי**.” הצהרה ציבורית. 18 במרץ 2003.
- משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים (UNOCHA). „**הריסות רפיח: סקירה והשפעה הומניטרית**.” עדכון שטח ברצועת עזה, 2003.
- קורי נגד מדינת ישראל. **פסק דין בית המשפט המחוזי בחיפה**. תיק 371/05. 28 באוגוסט 2012.
- בית המשפט העליון של ישראל. **החלטה בערעור קורי נגד מדינת ישראל**. תיק 8573/12. 12 בפברואר 2015.
- ריקמן, אלן, וקתרין וינר, עורכים. **My Name Is Rachel Corrie**. לונדון: Nick Hern Books, 2005.
- קרן רייצ'ל קורי לשלום וצדק. **הצהרות משימה וחומרי תמיכה ציבורית**. אולימפיה, וושינגטון, 2003-הווה.